практичної конференції (м. Миколаїв, 7-9 квітня 2026 р.). Миколаїв : МНАУ, 2026. С. 248-253. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/25483.

5. Іваненко В. С. Інновації у сфері безпеки: захист різних сфер діяльності місцевих громад. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 141-144. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20102.

6. Іваненко В. С. Порівняльна характеристика кваліфікаційних вимог та стандартів до фахівців у галузі охорони праці на підприємствах аграрного профілю. Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України : збірник тез наук.-теорет. 36-ї студентської конф. (м. Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 17-20. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17834.

7. Іванова А. Роль людського фактора у забезпеченні безпеки праці в свинарстві. Інновації в агроінженерії : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 7-9 квітня 2026 р.). Миколаїв : МНАУ, 2026. С. 282-287. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/25489.

8. Шутова О. Формування безпечного виробничого середовища у свинарських комплексах в умовах ННПЦ МНАУ. Інновації в агроінженерії : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 7-9 квітня 2026 р.). Миколаїв : МНАУ, 2026. С. 276-281. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/25488.

9. Ivanenko V. Technological load on the natural environment of the Mykolaiv region: problems, solution ways. Науково-практична конференція, присвячена Всесвітньому метеорологічному дню «На варті кліматичних дій» та Всесвітньому дню водних ресурсів «Вода для миру» (м. Київ, 22-23 березня 2024 р.). Київ, 2024. С. 146-148. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18868.

10. Кулєшов Д. Особливості забезпечення безпеки у свинарських комплексах навчально-наукових центрів. Інновації в агроінженерії : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 7-9 квітня 2026 р.). Миколаїв : МНАУ, 2026. С. 265-270. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/25486.

11. Іваненко В. С. Штучний інтелект у системах безпеки. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: збірник наук. праць V Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків та XV Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів (м. Львів. 15 травня 2025 р.). Львів : ЛДУБЖД, 2025. С. 207-209. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21887.

УДК 159.923.2:159.9.072:614.8

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОВЕДІНКОВИХ РИЗИКІВ ЧОЛОВІКА У НЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЯХ

Єлизавета Добровольська

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Науковий керівник: В. М. Курепін,
канд.екон.наук, доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасне життя українців відбувається в умовах підвищеної небезпеки: воєнні дії, повітряні тривоги, аварії на інфраструктурі, природні катастрофи, насильство, ДТП. У таких ситуаціях людина має дефіцит часу, неповну інформацію та сильний стрес. Чому в однаковій загрозі одна людина діє чітко і рятує інших, друга – завмирає , а третя – панікує і заважає? Одне з пояснень – самооцінка. Як базовий компонент Я-концепції вона визначає: як людина оцінює загрозу, чи вірить у власні сили, яку стратегію обере – боротися, тікати, завмерти чи підкоритися.Тому тема є актуальною як для теорії психології стресу та кризи, так і для практики — підготовки населення, військових, рятувальників, волонтерів.

Самооцінка є важливим компонентом самосвідомості особистості, що характеризує ставлення людини до власних якостей, можливостей і результатів діяльності. Вона пов’язана із саморегуляцією, рівнем упевненості у власних силах, прийняттям рішень та особливостями поведінки. У психологічній літературі самооцінку розглядають як суб’єктивне утворення, яке формується під впливом власного досвіду, соціального оточення та системи цінностей особистості [1; 2].

Особливого значення самооцінка набуває в ситуаціях небезпеки, невизначеності та ризику. У таких умовах людина повинна швидко оцінити ситуацію, визначити власні можливості, передбачити можливі наслідки та обрати відповідну модель поведінки. Дослідження ризику особистості показують, що поведінка в небезпечній ситуації залежить не лише від об’єктивних характеристик загрози, а й від суб’єктивної оцінки ситуації, готовності до ризику, процесів прийняття рішення та емоційно-регулятивних чинників [3]. Засобом забезпечення психологічної безпеки може виступати загальна задоволеність характеристиками середовища, до яких можна віднести соціальнопсихологічну активність суб'єктів освітнього простору та можливість мати свою власну позицію, ініціативу, а саме: можливість зберігати особисту гідність і право на повагу, результатом котрого є збереження психічного здоров'я викладачів та студентів[6].

Рівень самооцінки може позначатися на тому, як людина сприймає власні можливості в умовах небезпеки. Адекватна самооцінка сприяє більш реалістичному співвіднесенню вимог ситуації з власними ресурсами. Людина здатна враховувати ризики, оцінювати можливі наслідки своїх дій та коригувати поведінку відповідно до ситуації. Натомість нестійка або неадекватна самооцінка може впливати на сприйняття власних можливостей і характер прийняття рішень.

Важливим є взаємозв’язок самооцінки зі схильністю до ризику. Експериментальне дослідження Н. Теслик та А. Солдатенко було спрямоване на визначення взаємозв’язку між зовнішніми емоційними стимулами, самооцінкою та схильністю до ризику в осіб юнацького віку. Автори розглядали самооцінку та схильність до ризику як психологічні характеристики, що можуть змінюватися під впливом зовнішніх чинників [4].

Водночас не можна ототожнювати високий рівень самооцінки з безпечною поведінкою, а низький — з небезпечною. Поведінка в умовах ризику є багатофакторною та залежить від досвіду людини, рівня стресу, емоційного стану, мотивації, здатності прогнозувати наслідки, особливостей ситуації та соціального контексту. Дослідження ризикованої поведінки підкреслюють роль прогностичної компетентності та здатності людини оцінювати можливі наслідки власних дій [5].

Самооцінка також пов’язана із саморегуляцією поведінки. Усвідомлення власних сильних і слабких сторін допомагає людині реалістично оцінювати власні ресурси та визначати межі можливого. У цьому контексті важливим є поняття адекватної самооцінки, яка передбачає відносно реалістичне співвідношення між уявленнями людини про себе та її реальними можливостями. Самооцінка при цьому виступає одним із чинників регуляції поведінки та ставлення людини до успіхів і невдач [1].

Проблема набуває особливої актуальності в умовах соціальної нестабільності та воєнних загроз, коли людина може опинятися в ситуаціях, що потребують швидкого реагування. Сучасні дослідження самосвідомості наголошують на значенні самооцінки, самоставлення та саморегуляції для адаптації особистості до складних життєвих обставин.

Отже, самооцінка є :

- важливим предиктором поведінки людини в небезпечних ситуаціях: вона визначає оцінку власних ресурсів і вибір стратегії — діяти, чекати чи уникати;

- у поєднанні з інтернальним локусом контролю, розвиненою самоефективністю та реальними навичками дій у НС;

- занижена самооцінка веде до пасивності, завмирання і підвищує ризик ПТСР; завищена — до ігнорування безпеки та ризикованих дій;

Її значення проявляється передусім через оцінювання власних можливостей, регуляцію впевненості у своїх діях, сприйняття ризику та прийняття рішень. Водночас безпечна поведінка не визначається лише рівнем самооцінки, а формується в результаті взаємодії особистісних, емоційних, когнітивних і ситуаційних чинників. Перспективним напрямом подальшого дослідження є емпіричне

вивчення взаємозв'язку між рівнем самооцінки, схильністю до ризику, емоційною саморегуляцією та вибором поведінкової стратегії в небезпечних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Пенькова О. І. Самовдосконалення особистості і її самооцінка**.** Психологічний часопис**.** 2015. № 1 (1). С. 74–78.

2. Прищак М. Д., Мацко Л. А. Психологія. Частина І. Вінниця : ВНТУ. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/23pryschak%2Cmatsko_psyhologia_%28stud-zaoch%29_ch1/p8.html

3. Вдовіченко О. Концептуальні основи ризику особистості: циклічна структурно-процесуальна модель**.** Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія**.** URL: https://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology/article/view/3099

4. Теслик Н. М., Солдатенко А. В. Експериментальне дослідження схильності до ризику та самооцінки осіб юнацького віку. Вісник Національного університету оборони України. 2020. № 57 (4). С. 111–118. DOI: https://doi.org/10.33099/2617-6858-2020-57-4-111-118.

5. Бунас А. А. Прогностична компетентність як соціально значуща властивість особистості при прояві схильності до ризикованої поведінки. Вісник Одеського національного університету. Психологія. 2014. Т. 19, № 2 (32). DOI: https://doi.org/10.18524/2304-1609.2014.2(32).135082.

6. Гула Л. В. Психологічна безпека освітнього середовища як чинник збереження психічного здоров'я // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 214-216.

УДК 614.8:004.9

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОНІТОРИНГУ, ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Надія Власова

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Виклики з якими стикається населення України мають комплексний та взаємопов'язаний характер. Вони характеризуються зростанням кількості та складності загроз, що безпосередньо впливає на систему цивільної захисту населення. Ключовою особливістю небезпек є їх джерело: природне, техногенні, соціальне [1, с. 267]. На сучасному етап розвитку суспільства значний вплив мають воєнні загрози, які ускладнюють процеси прогнозування та реагування.

Сучасні конфлікти супроводжуються застосуванням високоточної зброї, інформаційно-психологічними операціями та кібератаками [2, с. 2531]. Воєнні технології направлені проти людства руйнують критичну інфраструктуру, порушують системи життєзабезпечення населення та підвищують рівні небезпек для цивільних осіб. Невід'ємною складовою сучасних ризиків є кіберзагрози, які суттєво впливають на інформаційні системи, що забезпечують функціонування органів управління та служб реагування.

Водночас актуальними залишаються техногенні ризики, які пов'язані з високим рівнем зношеності інфраструктури [3, с. 134], порушенням правил експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки та аваріями на промислових підприємствах. Не менш небезпечні природні фактори. Зростання частоти та інтенсивності стихійних явищ, таких як повені, посухи, буревії та пожежі вимагає адаптації систем цивільної захисту до нових умов та підвищення рівня готовності до реагування.

Сучасні визови передбачають модернізацію існуючих систем цивільного захисту [4, с. 95], потребують впровадження інноваційних технологій, підвищення рівня підготовки як фахівців, так і населення. Трансформація систем цивільного захисту за рахунок цифровізації дозволить в єдиній системі моніторингу, аналізу та прогнозування загроз інтегрувати різноманітні інформаційні ресурси.